

Bécsből a hivatalos „Wiener Abendpost“ 1. hó 2-ről következőleg ír:

Az északi főhadiszállásból vett híresek tudósítások szerint, Benedek tábornagy stratégikus okokból szükségesnek látja Königrätz és Josephstadt között állást foglalni. Ezen posztójában Benedeket nem támadá meg többé az ellen és nem is történt több ütközet, a mi azt bizonyítja, hogy az ellenfél is tetemes veszteségeket szenvedett, s hogy csapatai ki vannak merülve. Ezt leginkább ágyutüzünknek köszönhetjük. Az első osztrák hadtest a szászok már sorakoznak, a főhadhoz csatlakoztak és csatákészzen állanak. A hadsereg a legjobb (vortrefflich) szellemű van áthatva s törhetlen bátorsággal néz a legközelebbi napok eseményei elé.

A „Magyar Világ“ vezércikkében jul. 2-ről biztatólag ezeket írja:

„Az északi csatátról ma és tegnap érkezett hírek felelnek meg azon hazafias s diadalbisztos várakozásoknak, melyekkel mint a birodalom minden népei, úgy a magyar főváros s az összes haza lakossága is éppen az északi hadsereg minden mozzanatát lesé.

A poroszok vitézül állják a sarat; s ismét tanúsítják azt, hogy soha sem kell az ellenséget kicsinyleni vagy megvetni.

De viszont nem kell a másik tulságba esni: és mivel a poroszok nem minden actióban a leggyőzöttek, s mert egyes pontokon előre nyomulnak — nem kell azt hinní, hogy a mi hadseregünk leendő veresége bizonyos, vagy győzelemről már szó sincs.

Az északi hadsereg nem tűnt el még a föld színéről. Sőt legújabb tudósításaink foglalata az, hogy hét hadtestéből eddig három még tűzben sem volt. Az első hadtesten kívül pedig a többinek vesztesége aránylag csekélynek mondható.

Hadseregünk zöme Josephstadt és Königrätz közt még mindig igen erős állást foglalhatna el, ha az Iser-vonalból kiszorították is, és csak itt fogna egy nagy ütközet dönteni — a két porosz hadsereg egyesülésére nézve.

A déli csatátról is úgy vagyunk, habár ott az osztrák hadsereg győzelme Custozzáni tagadhatlanul fényes volt, s általában mai napig, sokkal nagyobb előnyben van a déli mint az északi hadsereg, pedig az olasz csatátról nem lett volna oly feltűnő a vereség mint az északié. —

Közelebb bővebben.

V . . . y tábornok volt az első, ki az öreg úrnak ellent mondott, — ő kárthatósnak tartja a további vérontást — úgymond — azért G . . . yvel tart. —

Erre B . m. rosz német nyelven ezeket mondá: V . . . ynek „Gehen Sie herr General, ik brauche Sie nicht, aber ik sage Ihnen, — dasz Ihnen die oesterreicher aufhängen werden . . .“

Ha valjon beteljesedtek-e az öreg úr szavai, Arad városa az idejü évkönyvében föltalálható. —

A végsőkre csak K . . . ty György, s L . . . r hadcsapatai szánták el magokat, kik B . m. nek azon nyilatkozatára, miszerint a várak még a magyar kezében vannak, a reménysziokrát újra szívóknban érezték; — e csapatokból is sok tiszt távozott el; — ekkor nevezettek ki őrnagyokká: Thurzó, Horváth, és e sorok írója. — Horváth azonban csakhamar leköszönt, miért is tiszték hiányában a zászlóalj vezetését Szilágyi János főhadnagy vette át. —

A tábornokok a tisztékkel így némileg rendben voltak, hanem hátra volt még a kenyérért zúgolódó éhes legénység lecsillítása. — Ezeket is — D . . . cs mondja szerint — K . . . ty asszal nyugtatta meg, hogy ki éhes egyik jeget, s igyék rá vizet. Nem tudom, ha a mai katonaság megelégednék-e ily lényeggel? . . . a mi legényeink a vezér tréfáján megnyugodva, mindent feledek. —

Es alkalommal történt, hogy az orsovai pasa egy küldöttsége jelent meg köztünk, melynek célja vala: részint a Sultánnak majdani kegyéről biztosítani benünket, részint, hogy egy török pasa lát, ki mint hadnagy szolgált zászlóaljamban — magyar nevén: Paulini — magával vigye. Tábornokunk az ifjút csakugyan elis bocsátá, kit Báró Zseram kísért el a határszélig. Ezen megjelenése, s inkább nyilatkozata a küldöttségnek annyit

Rimaszombat.

A folyó év augusztus havában tartandó természetvizsgálói XII-ik nagygyűlés helyéül városunk lévén kitűzve, tehát kitüntetés s sokak általi meglátogatás küszöbén állván, bátorságot veszünk magunknak ez alkalomból, kis városunkat a nem ismerő nagy közönségnek néhány fővonással bemutatni.

Szabadalmas Rima-Szombat város, Gömör és Kishonth t. e. vármegyék székhelye, e kettős megyének nyugoti részén fekszik a Rima folyó mellett, Losonczhoz 4, Vácshoz 16, Rozsnyóhoz 8, Kassához 16, Miskolcshoz 11, Egerhez 12 mérföldnyire.

Lakossága 7000 körül van, Tamásfala helység nélkül mely felismerhetlenül összeépítve a várossal, ennek mintegy külvárosát képezi, azonban külön előjárósággal bír s mintegy 1000 lakost számlál.

Rimaszombat város lakossága tiszta magyar, csupán a cselédek egy része tót és német, az illető szülék a magyar nyelv megtanulása végeit küldvén gyermeiket ide szolgáltni A Szepességéről sokan leányukat csupán a magyar szó kedvéért minden bérfizetés elfogadása nélkül adják itteni előkelőbb házakhoz úgynevezett belső házi szolgáltnak.

A lakosság nagyon szorgalmatos úgy a különféle mesterségek folytatásában, mint a kisebb mezői gazdálkodásban; — és éppen ezen takarékosággal párosult szorgalomból eredő jólét hozza magával, hogy gyermekei nevelésére költségesebb gondot fordíthat s fordít; ézek pedig az apáiktól tanult szorgalom által ösztönözve, a házának derék fiaivá válnak, melyekkel e kis város már nagyobb számban dicsekedhetik; mint például: Ferenczy István szobrász, Szentpétery ötvös, Tompa Mihály jeles költő, Berecz Károly író, Batizfalvy Samu orvos és mások.

Városunk a multban nevezetes szabadalmakkal bírt: polgárral vámot nem fizettek, — pereikben első bíró a város tanácsa volt, — a magvaszakadtak vagyonaiban örökösödött, — 1735-ben III. Károly királytól vértartalmai jogot is nyert. A mult év végeig önálló polgári törvényszékkel is bírt, erről azonban jobb időkre lemondott, hatásköre a megyei törvényszékre ruházatván s Polgárjoggal csak a helybeli polgárok bírnak és ezek gyermekei, ha önállóságra jutnak. Más lakosa a városnak csak a polgárdíj lefizetése mellett lehet azzá. Régi időkben ezen díj 12 váltó forint volt, ezután 12 pengő forint, később 50, most pedig 100 forint. Minden polgár következő főbb jótéteményekben részesül: kap használatra évről évre folytonosan mintegy 2 [ ] ölnyi földet káposztarészének, egy 800—1000—1200 öles holdat káposztaföldnek és szabad legelőt. Városunk hagyományos szokásai közé tartozik, hogy a főbb mezői munkák, mint a káposztatüvelés, káposztavágás, kukoriczatorrés stb. mindig városhatósági kidobolásra egy napon egyszerre történnek.

Hátára nagyjórészt róna s minden nemű gabonát, különösen szép tiszta búzát és sok kukoriczát terem. Vannak gyümölcsös kertjei és szőlői, melyek azonban néhány év óta a rendellen időjárás és fagy által sokat szenvednek.

Evenként hatszor van országos vásárja, mindig

vigaszt hozott mégis, hogy végső veszedelem esetén a török földön menhelyre találunk.

Sötét jövőben szomorú remény! küzdelmért száműzetési bér . . .

Hire jött, hogy B . m. és G . . on Facset felé vették hadaikat, mint hogy tudtuk azt, hogy az ellenséges csapatok nem messze lehetnek, a vezérek eme mozdulat következtében s mindenik egy leendő véres háborúra gondolt. Augusztus 15-én csakugyan nagy orosz-osztrák csapatok tödultak felénk; az ütközet elkerülhetlen volt. —

Arra, hogy a magyar forradalom véres tusáit K . . ty G . . gy fejezze be, büszkék valánk, mert hogy e leendő ütközet el határozó fog lenni, — ki az akkori viszonyokkal ismerős vala, jól tudhatta. S valjon méltólag felelt-e meg hivatásának a vezér? Feleljen a történelem; — én csak annyit jegyzek meg, hogy 3000 főből álló kisdied hadtestünk 80,000 emberből álló óriás hadtestnek egy napig állott ellent, s oly elszántan harcoltunk, hogy harcunkat az ellen maga is csudának állítja; azonban engednünk kellett, a lugosi csatából is csak azon vigaszkodni maradt, hogy vérünket nem ontók hitvány ügyért, s ingyen nem fecséreltük azt . . .

A lugosi ütközet után hadtestünk szintén Facset felé vonult az öreg B . m. után. De őt, — minthogy ott már minden tökéletesen felbomlott, — nem találtuk. Ekkor jött azon tábornoki parancs, hogy a zászlóaljban lévő tisztéknek egy havi, a legénységnek pedig tíz napi előleget fizessen a pénztár; és hogy én s a dandárnok F . . ry a tábornok szállására siessünk. Minden a parancs értelmében történt. — Ezután az egész zászlóalj — látva az ellentállás lehetlenségét — oda nyilatkozott, hogy ha kell, kész velünk Törökországba is menekülni.

A tábornok szomorú arcczal fogadott, s egy menekülési tervnek előadása, — melyet egy hozzánk me-

két napig, ketivásárjai pedig szerdán és szombaton. — a szombatnapiak különösen gabonára nézve fontosak.

Van kebelében: romai kath., reform. és evang. anyaszentegyház; reform. gymnasium; kath. és evang. részben csak elemi iskolák; leánynevelde; postahivatal; casinó; polgári olvágó-kör; könyv- s hangjegyekereskedés; számos másféle kereskedés s raktár; kölcsönkönyvtár; takarékpénztár; a távirda vonalat most húzzák a városon keresztül; továbbá két jó karban lévő gyógyszerár; három meglehető vendéglő; egy szép sétakert; ezzel összeköttetésben egy nagyobb és külön egy kisebb fürdő, sat.

A város rendezésén épült; tágas piacza a város közepén négyszöglet képez és az utcák ehez arányosított vonalakban másod-, harmad- négyszögeket képeznek; utcái kiköveztek; kivilágítása, mióta petroleummal történik s bérbe adatott, sokkal rozszabb, mint ezelőtt volt. —

Nem lesz talán érdektelen, ha végül egy okmányt iktatok ide, mely városunk keletkezésére s elnevezésére vezet s mely — bár régiebb kori magán-jegyzékkel nem egyéb — a jelenlegi dűlő elnevezések és a hagyomány után ítélve, hitelt érdeml.

A jegyzék így szól:

„Memoriale pro anno 1422 oppidi Rimaszombat.

Ezen mi városunk Rima-Szombat hét kis falucskából építetett régenten Sigmund Császár és Király idejében, a mely falucskák neveik ezek voltak: 1.-s Szent Margita, 2.-ik Gernyő, 3.-ik Gács, 4.-ik Tormás, 5.-ik Rákos, 6.-ik Tarnócz, 7.-ik Mőcsény; ezeket a hét falukat bírta Losonczy István, ki Sigmund Királynak Pohárnokja volt, a németek annak okáért hívják most e mi városunkat Stephandornak, mely annyit teszen, úgy mint Istvánfala. Ezen felül megnevezett hét falucskának igen kicsiny határok volt, mivel hogy igen közel voltak egymáshoz, annak okáért egymással sokat veszekedtenek. Losonczy István mivel hogy földesurok lévén akarta a sok egyenlenségeket közöttök eligazítani és békeességre hozni, erre való nézve ment arra, hogy az hét falucskából egyet építsen és fundályon, melyet el is kezdett volt építeni e mi városunknak feljűl Szent Margitának. Sigmund Király azon közben indulván Buda felé Derencsényből, által jövén a mi városunknak mezején, látta, hogy házakat építenek és rónak, Szent Margitánál oda menvén hozzájok, meglátta Losonczy István felé Pokárnokját és mondá neki: mi dolog István ur? mit akarsz építtetni? mondá István ur: Ime a jobbágyimat hivatam, itt akarok építtetni egy kis várost, Erre mondá Sigmund Király: nem jó helyen kezdedet építeni, mert látod, hogy e hely igen vizes és ingoványos, ezt hadd el, hanem a parton amott az erdő helyén építsed, im én magam adok fundálló mestert, a ki e kis városnak utzáit módosan és helyesen elintézzé és rendellye, ott az erdőnek a helyén jó leszén. Akkor az időben ilyen módon fundáltatott e mi városunk, melyet Rima-Szombatkak neveznek arról, hogy a Király megkérdezvén, mi van ma, azt felelték Szombat, a vizet is tudakozván, mi volna a neve? mondották Rima: e szerint a Király nevezte Rima-Szombatk városának.“ Kh.

nekült német tiszt dolgozott ki, volt egész mondan valója.

— Kedves barátim, — szól a tábornok, azért hivattalak, hogy felszólítsalak benneteket a menekülésre.

Én legott késznek álllaközöttük, de F . . . ry. — minthogy őt családja e lépéstől visszatartja, vonakodott kezét fogni a tábornokkal, ki őt nem is kényszeríté többé. —

— Menyj Berci barátom, bucsúzott tőle az elerzékenyült vezér, menyj és legyen veled a jó isten! köszönöm barátságodat, köszönöm azon hűségét, melyet hozzám, s általam a hazához tanusítottál. Nem akarok netaláni balsorsod eszközlője lenni, — csak arra kérék, tervemről ne beszélj le. Isten veled, s árva hazámmal! . . . Ezzel, — mint az együtt nőt két gally, melyet a vihar elszakítani készül, — megölelte egymást a két bajnok, s némán vevének egymástól bucsút, csak forró, igaz könyvek beszélték az örök elválás égető fájdalmát.

A laktanya ablakai nyitva voltak, a legénység tehát láthatta, hogy F . . . ry a tábornoktól mily czéliből váltolt, s ment el. Főszedődtek tehát, s minden parancs nélkül rohantak kifelé, s széledezni kezdtek. Rohantam, hogy bucsút vegyek tőlok, barátaimtól, kikkel annyi vész közepett harcoltam a szent ügyért, de leginkább azért, hogy megviselt zászlónkról azon szalagot, melyre ez vala fölírva: „Branyisskó, 5-ik február, 1848.“ magamhoz vegyem, s az utókornak mint nemzeti kincsét, megvédhessem. De hasztalan erőlködtem, utamat állották, nehogy bajt okozzak, s így a legénység minden akadály nélkül szétozolt.

Soha sem láttam őket többé . . .

(Folytatása következik.)

LEVELEZÉS.

Ungvár, jul. 2-án. A múlt héten rémnapjaink voltak. Ugyanis három egymás utáni napon a vészharangok riasztottak föl bennünket, ezer szerencse, hogy mindannyiszor nappal, mert a rendkívüli szárazság miatt oly gyorsan harapódzott, hogy mire éjjel segély érkezék, addig is több kár történhetett volna, mint így a bár hiányos de elég erőteljes mentés mellett. Összesen mintegy 20 kisebb, nagyobb épület pusztult el. Oka a két utóbbinak könnyelmű gondatlanságnak látszik, az elsőtől nem hallottam semmit anyai azonban valószínű, hogy idegen gonoszág egyiknél sem működött. Lehetetlen meg nem említenem a tanuló ifjúságot, mely valamint mindig úgy most is legbuzgóbb tevékenységet fejtett ki hanem is az oltásban, mire gondolni sem lehetett, hanem az épületek lebontásában, bűtör és egyéb házi eszközök mentésében *Kaidl Fülöp* pedig és *Felföldy György* gyógyszerész urak szintén egyiket kis diák segítségére mellett *Plathy István* házát egyedül éber örködésök által mentették meg, valamint a szomszédságban levő nagy épületet, melyet nem rég a város szerzett meg kórháznak az ott elhelyezett katonaság számára. De nem hagyhatom megrovás nélkül azon sokszor tapasztalt *embertelenséget*, mert szelvidebb kifejezést nem használhatok rá, melyet azon az úr Isten által leginkább megáldottak tanusítanak, kiknek kocsiok, lovuk, vizes hordók vannak, és a sok közül egyetlen egy sem jött azon emberbaráti gondolatra, hogy csak egykét hordó vizet vitetett volna. Ott lehet aztán akár-hány fecskendő, ha nincs ki vízzel megtölteni! Nálunk pedig azon két köteles lónál többet, melyeket a város fizet — nem levén saját lovai — ugyancsak nem lehet látni semmiféle vonó marhát; pedig csak nem veszne meg bármely paradés ló sem egykét hordócska viz alatt.

Kaszinók ismét, mint minden fél év végén, a lét és nem lét közt lebeg; a pénztár üres, a tagok nem tartják érdemesnek a fáradságot, melynél fogva igen sokszor könnyelműbb czélokra fordított forintjaikból félévi tagilletményeket kiszűrnék. A régi 5-6 éves hátralékok még mindig behajthatlanok, pedig míg azok beszűvde, egy kis tartaléktöke félretéve nem lesz, addig sem a kellő szükségletekről nem gondoskodhatunk, sem arra nem számíthatunk, hogy a részvényesek folyó tartozásait lelkiismeretesebben leróják.

A multkor unghvári lovél írója a bormonopolium ellen panaszolkozott, én pedig már majd nem attól kezdtem felni, hogy a viz monopolium út be, mert a kis unghot 4-5 napig nem vala szerencsém látni, elfogták, hogy egy mellékgátot kijavítsanak, melyen sok víz veszendőbe ment, és most úgy megcsinálták, hogy kéthárom annyi vesztenek. Ezért nélkülöztük mi — Ungvár város kiváltságos vizivói és fürdői, csatornákat, sziltek magunkba a medrben levő iszap dögletes bűzét, mi hogy ily jó meleg napokban meglehetősen szolgálhat, azt kiki elképzelheti messziről is; és ha a Moesári utcái tűz nincs, talán még most sem látnók a sik Unghot, hanem mire a tűznek vége lett, megjött a víz is. Hej csak nagy kár, ha egy város nem a maga ura, még a vizet is csak kegyelemből ihatja!

Latabárék ma adják az utolsó nem tudom mit, hanem csaknem bizonyosan mondhatom hogy operasariu — operette — lesz, mert hálisten a mi kisvárosi izlé-

sünk is éppen úgy ki van ficzomodva, mint bármely nagy városiaké. — Igaz, van néhány igaz hívő, ki a szinművészetnek szeretne áldozni, de ezek mellett az *ének és zeneértők* száma sokkal nagyobb, kiknek csak operácska kell, ha még oly sikamlós, még oly szemtelen is; azért senki meg nem botránkozik rajta, míg egy ártatlan némajáték, — mely pedig szintén beillik az operaférc keretébe — a skandalumok közé számítatik és miért? azért mert egy meggyilkolt szerelmes ifju halálnak zsinorzott ruhában és halálfóval bátorodik megkísérteni gyilkosát, nem scandaleuse-e ez, kérdem? De mikor a fortunio dala arra tanít, mint kell a más feleségét elbájosolni, elbolondítani, mint kell a férfi fejére szarvakat csinálni, az isteni! az művészi! Én részemről szerencsés utat kívánok Latabár úrnak; kívánom, hogy másutt jobbnapi legyenek, mint nálunk ezuttal voltak; de azt még inkább kívánom, hogy jó és nemes izlés szelleme visszatérjék a közönséget a francia ledérség iskolájából, megszabadulhasson az operettéktől és az igazi művészetnek áldozhasson derek kaplánaival. Isten velünk. r. l.

Üdonságok.

* *Lapunk* múlt számában az első üdonság olvasásánál mindenki méltán megbotránkozhatott. Hogy az ily stílári hibák okairól a t. közönségnek némi fogalma legyen, elmondjuk a valódi tényállást. Az eredeti üdonság következőleg volt kiszűdvé: „A baujmege főispánját mlgos gróf Péchy Manó urat ma (azaz vasárnap) várják székelyébe.“ Minthogy azonban a lapot hétfőn reggel, tehát már 8 méltósága megérkezése után nyomták, a betűszedő — kinek ügyessége ellen külfömben semmi kifogásunk nem lehet — csupa figyelemből és jóakarathól, mielőtt a lapot sajtóba vették volna, a „ma várják“ helyett „tegnap érkezett“et tett, a nélkül: hogy az egész üdonságot elolvasta s után javította volna. —

* *Még egy sajtóhibát* kell helyreigazítanunk. Az „irodalom“ rovat csillagjegyzékében ugyan is *Korponay Jánost* 40 évesnek kereszteltük, holott 8 negyvennyolcas.

— *A Kassai kir. főred-tanodában* folyó hó 14-én kezdődnek meg a vizsgálatok s július 31-én ünnepélyes „Te Deum laudamus“ s az ifjuság érdemsorozatának felolvasásával fog a tanév befejezteni. *Az igazgatóság.*

* *A májusi fagy- és rendetlen időjárás* következményeit — mint már egyszer említettük is lapunkban — ugyancsak éreztetik a sütő-mesterek Kassán a fogyasztó közönséggel. A zsemlyék és kenyerek, — ha ezen botránkoztató visszaélést az illetők nem látják jónak meggátolni — maholnap olyanok sem lesznek mint a régi két garasosok voltak, pedig a szép huzának köble csak 7 forint 80 krajczár, a rozsnak pedig 5 frt. 60 kr. Nem értjük ennél fogva, hogy lehet eltűnni a sütő-mes-

terek illetén gazdálkodását a nagy közönség rovására. — (Szolgáljon ezen felszólalásunk azok megnyugtatósára, kik ebbeli panaszuikat már több ízben ismételték előtünk. Ha használni nem fog, válaszszanak más utat az orvoslásra.)

* *Kassa* a beteg katonák kórháza. Gyakorta látnunk ujjabb és ujjabb csoportokat bevonulni a városba, kik távol a vészes harcztértől, enyhe nyugalmat találnak itt. — Mint halljuk, több középületet szándékoznak kórházzá átalakítani.

* *Kassán* egy új neme jelentkezik a kereskedésnek. Ugyanis Lengyelországból a zsidók batyuval karavánokként húzódnak Magyarországra, mindenféle pipere s egyéb kisebb elkerülhetetlen portékával felterhelten, itt aztán ócska ruhákért cserélgetik be azokat. Az alkunál és cserénél hol egyik, hol másik a nyertes s néha egy ócska csizmával igen előnyös alkut köthetni.

— Több rendbeli megkeresésre van szencsém az érdeklött t. közönséggel tudatni, miszerint a *kassai jogász-segélyező-egylet* javára rendezendő sorjátihoz kegyesen felajánlott nyereségtárgyak kézbesíthetők kir. jogakadémiai igazgató, tek. Demkő Imre urnál, (Kovács utca 409. sz.); egyleti titkár, Deil Jenő urnál, (Razekas utca); az akadémiai bedellusnál (az akadémiai épületben földszint) vagy alólirt elnöknel, (Mészáros utca 210. sz.) *Szomjas István.*

* *A Kassai polgári lövöldében* június 29-én azaz pénteken tartott czéllövészet alkalmával legjobb lövést tettek: Angyal József és Schiffbeck Mátyas. — Vasárnap azaz jul. 1. tartott czéllövészetben pedig Angyal József, Horák Ede és Stadler Antal.

* *A feketehegyi vízgyógyintézet* Szepesmegyében — melynek vize és levegője sokkal jobb a gräfenberginél — mindegyre keresettebbé válik, mert mindig szaporodik azok száma, kik e hideg fürdő rendkívüli jóteknységéről részint személyesen meggyőződtek, részint pedig olyanok által lőnek figyelmesekké téve, kik a feketehegyi víz csodaszertu hatásának felőlő eredményei valának láthatók. Ugy értesülünk, hogy Kassáról, Zemplénből s Unghból is többen készülnek, ezen — a természet megható szépségével s a felüdüléshez megkívántató minden kelléssel bőven megáldott regényes helyre, hol nem csak a beteg test éled, üdül s erősödik, de a lélek is — önkénytelenül lerészván magáról a nyomasztó hazai viszonyok szulte bilincseket — gyönyörrel és élvezettel telik el. — A fürdő fekvését és helyiségét illetőleg már a mult évben szolgáltunk t. olvasóinknak némi felvilágosítással, ezuttal tehát csupán annyit említünk meg

Török közmondások.

Különséle nemzetek közmondásait tanulmányozni, s ez által szokkal szorosabb szellemi kapcsolatra jutni, mily fontos feladat, tanuskodnak erről mind a magyar tudományos akademiák, mind a Kisfaludy társaság kiadványai, melyek részint a magyar, részint egyéb nyelvű népek közmondásairól bőven emlékeznek. A magyar közmondások *Dugonics András, Erdélyi János, Ballagi Mór* s mások szorgalmából nagyrészt egybegyűjték: jelenleg az *Ozma* nemzet közmondásai képezik egyesek fíradozásainak egyik tárgyát. Így *Vambéry Armin, b Schlehta-Waschrd* stb. összegyűjték a török közmondásokat is, melyekből az *Ozma* észjárását közvetlenül tanulmányozhatjuk.

E cikk írója is megkezdte a török közmondások gyűjtését még 1863-ban, s be is nyújtotta a tekintélyes tömegre szaporodott közmondásokat a m. tudom. akademiának, mely munkát azonban, mivel Vambéry A. ugyanakkor küldte be török közmondásait, gyűjtő által visszavetett.

Most tehát a „Felvidék t. olvasó közönségének, ezen kéziratban maradt közmondás gyűjteményéből mutatunk be néhány *Ozma közmondást*, melyek közt olyanok is vannak, melyeket említett gyűjtők munkáiban hiában keresték: A szöveg fordításra nézve megjegyezzük, hogy a mennyire csak lehet hű, szó szerinti; ott hol ezt a benső értelem tiltja, szabadabb, s hol megfelelő magyar közmondással fordítottuk, oda a török szöveget is kitéltük.

A forrásokra nézve megjegyezzük, mindenünnen merítettünk, hol török közmondást találtunk, s így *Vigüser, Hindoglu, Fleischer, Meninsky, Besse, Fuad és Duseodet, Mirsa-Ali-Kasembeg* török nyelvtenai;

Gy'amyg örmény betűkkel nyomtatott örmény-török tárgyalási kézikönyve; a Mechitaristák által 1848-ban arab czimvel, örmény betűkkel kiadott „Zarbi-Mezel“ közmondások gyűjteménye sem maradtak figyelmen kívül. Ezen forrásokat kezdőbetűik szerint, a közmondás mellett, felemlítjük.

Lásuk tehát az általunk gyűjtött török közmondások egynemelyikét:

1. Szolgája vagyok annak ki megbecsül, ura annak ki megvet. (Hindoglu.)
2. Ezer barát kevés, egy ellenség sok. (Hind.)
3. Ki a keveset meg nem ösmeri, a sokat nem fogja megösmerni. (Fleischer.)¹⁾
4. A jó barátot rossz időben lehet megösmerni. (Fl.)
5. Az ember tervez, az isten rendez. (Z. M.)
6. Két kormányos elsűlyeszi a hajót. (Gi.)²⁾
7. Kis kő (is) főt sebez. (Fl.)³⁾
8. A ki siet elfárad. (Fl.)⁴⁾
9. A ki igazat mond, kiűzik a városból. (Z. M.)⁵⁾
10. Nem siró csecsemőnek tejet nem adnak. (Fl.)⁶⁾
11. Egy görögöl 7 zsidó s 9 cigány telik. (V.)⁷⁾
12. Nyakam szőrszálal vékonyabb.⁸⁾

¹⁾ Ki nem becsüli meg a keveset sokat ne várjon. Dugonics.

²⁾ Sok baba közt elvesz a gyerek. Dug. Sok szakács ételt ront. Ball. Sok gazdasszony elsűlyeszi a levest. Dug.

³⁾ Kücsök tas basi jarar.

⁴⁾ Lassan járj tovább érsz. Dug.

⁵⁾ Szőlj igazat betörök a fejed.

⁶⁾ Aghlamajan csocuga szüd vermezler.

⁷⁾ Bir urumdan jedi jahudi dokuz csingana csikar.

⁸⁾ *Kantemir Histoire de l'Empire Ottomanyban* említi ezen török-tatár közmondást, mely szerinte a szultán és pasák által gyakoroltatni szokott kivégzésekre vonatkozik, t. i. a szultán birodalmában a kegy-

13. Perzsa ifju moldvai ló hires. (V.)
14. Fehér disznó, fekete disznó, mindkettő disznó. (Fl.)
15. Ajándék ezet velt méznél edesebb. (M.)⁹⁾
16. Megdöglik a barom, de nyerge megmarad. Meghal az ember, de neve fenmarad.
17. Nyujtsd kezedet a szerencsétlennek, isten nem hagy ellégedet.¹⁰⁾
18. Csak bolond előtt van mindennap Bajram.¹¹⁾ (Z. M.)
19. A nő a ház üdve vagy kárhozata. (Z. M.)¹²⁾
20. Fő ember beszédének, viz nyugodtságának, nap szépségének, lovad fürgességének, az asszony szavának ne higyj. (V. Z. M. Gi.)

vesztett hivatalnokok, bégek, pasák a szultántól, ezektől pedig alárendeltjeik *seljem zsinórt* kapnak, melylyel magokat bizonyos határidő elteltéig megfajtani tartoznak. K. P.

⁹⁾ Mindkét nyelv (t. i. a török és a magyar) szó-járásaiban is valamint közmondásaiban ezen észjárás föl-lehet, hogy többet ne említsünk a *potya* szónál, melylyel a legeredetibb szófuzetek alkothatók.

¹⁰⁾ A török észjárás eredetileg ez: ha te tartod kezedet a szerencsétleneknek, akkor isten tégedet tart kezdednél fogva, ez mózesi felfogás.

¹¹⁾ *Bajram* van kettő kis- és nagy-bajram; amaz *Id-Fitr*, böjtszakasztás, *Ramazan* böjt után, *Sevd* hó 1. napján; emez *Kurban-bajram* a *Sevildese*-hó 10-14-ik napján kezdődik amaz után 30 nappal.

¹²⁾ Ez versben van s így hangzik:

„Kari evi japar
Kari evi jakar.“ —

KUN PÁL.

hogyan ez idén a vendégek kényelmére nézve nagy előnyt nyújt, a tulajdonos áldozatkészségéből emelt sweiczi modoru épület, mely homlokzatáról az átelleni hegyekre fölséges kilátással bír. — A vendégek száma eddigelé alig üti ugyan meg a harminczat, de e kis számban a szomszéd *Abauj és Gömörön* kívül *Bihar, Bereg, Zemplén*, sőt hazánk szive *Pest* is képviselve van — kétség-telen jeléül annak: hogy e forrás hirneve átfutotta immár édes hazánk távolabb részeit is. Leggazdagabban — mint többnyire minden évben — ez idén is *Szepes és Gömör* van képviselve. Egy igen érdekes levéllel tisztelték meg a feketehegyről lapunk szerkesztőjét, melynek végső sorait ide igatattuk: „És ha minden tisztelet mellett egyetlen sem nevezek vendég-társaim közül, kell hogy felemlitem koszoros költőnk *Tompa Mihályt*, kit szüvedesei közepette mindannyian ismeretlenül is első percztől ismerős hivei a szeretet s tisztelet testvéries érzelmeivel környezünk, ki szerény sorainkat egy fényes boglárként díszíti, ki csaknem naponta szoktak látogatni tisztelői a vidékről, s kinek szenvedéseinél, habár nem aggály nélkül, de reményt helyezve a természet imez hatalmas gyógyforrásánál az örök igazságu gondviselés jóságában — egyetemben szoktuk emelni sziveinket az urhoz, kérve: hogy őt, a nemzeti irodalom egyik legjelesbjét: hazánk, a költészet, s barátai számára adja vissza teljes épségben, és mi örömtelt kebellet, imaszertü érzéssel mondandjuk el Priznitz porai fölött az áldást, azon áldást, mely honpolgári s meleg baráti kelekéből fakadván, kétszerte fogantossá teendi az áldást épp úgy, mint könyörgésünket.“*)

*) *Gyász-istenisztelet és halotti emlék-ünnepély.*

Sárospatakon, folyó évi júliushó 8-án, vasárnap délelőtt a városi ref. templomban néhai főtisztelendő *Zsarnay Lajos* urnak, a tisztánnenni hely. hitvallású egyházkerület nagyemlékü superintendensének, s a sárospataki ref. főiskola egyházi főgondnokának végtisztessége az egyházkerület és főiskola részéről gyász-istenisztelettel egybekötött halotti emlék-ünnepélyvel fog megtartani;

*) Melyre „Ámen“t a haza mond. Szerk.

miről a dicsőült főpásztor érdemeit tisztelő közönség ezennel értesítettik. — *Sárospatak*, június 27-én 1866. A főiskolai igazgatóság.

— *Bárfáról*: Kétszéri ur igazgatása alatt működő, jobbadán kiképzett egyénekből álló színtársulat a furdői idény alatt előadásokat tartani szándékozván, a vendégek összegyűlteig nálunk állapotott meg, hol folyó évi jun. 23-án *Csizmadia* mint kísértet, jun. 24-én *Szécsi Mária*. jun. 26-án *Huszárcsin*, jun. 28-án *Szökött Katona*, jun. 29-én a *Czigány*, jun. 30-án gróf. *Szapáry Péter* című darabokat szakavatottsággal előadták, kintünk a többek közt *Kétszéri igazgató*, annak neje, fia, és szellemdús *Nina* leánya, továbbá *Farkas*, végre *Lenárd* és *Lenárdné*, utóbbiak a drámai előadásokban. A közönség gyér száma mellett is, igyeckszik a derék társulat hivatásának egész odaadással eleget tenni. Sajnáljuk hogy-e társulat nálunk fenn nem tarthatja magai. Különbben ha őket a sors másutt jobb szerencsében részesítendi, legőszintébb indulattal, és baráti részvétellel „isten hozzádot“ mondunk. —

Kérelem.

A helybeli nőegylet azon felebaráti szeretettől vezéreltetve, hogy a szegény megsebesített vitéz katonának számalomra méltó állapotát némileg enyhítse. ezen felkéri a nemes érzésű t. közönséget, hogy: tétetet, ócska vásznat, fonalzatot s uj vászon maradványokat segítségével, keresztény felebaráti szeretetből kegyesen adományozni méltóztassék. Az adományok vagy a szegények házában levő felügyelőnd *Schmidt* asszonyságnál vagy pedig *mészáros-utcán* a 231. sz. a. háznál a felső emeletben, adandók át. — Tépés vagy vászondarab s bármily csekély a lomány is hálás köszönettel fogadtatik. *A kassai nőegylet.*

Egyveleg.

— Milyen erős és mennyire független a műveltségtől a vonzalom, melyet a természet a szülői sziveibe gyermekeik iránt öltött, kitűnik a következő példából: Az amerikai háboruk alatt egy csapat vadembernek sikerült lefogyezvereni egy angol hadosztályt. Ropant kegyetlenkedés követtetet el a szegény foglyokon. A többi közt a vadak egy ifju angol tisztet is mindenáron iparkodtak kézrekeríteni. Emez, látván, hogy

meg nem menekedhetik, elhatározta, mikép legalább drágán fizeteti meg életét.

Ugyanekkor előregedett vadember közelített hozzá, kezében egyedüli fegyverül ijt tartva. A vad ijt felbuzza s ráczéloz a szerencsétlenre; azonban hirtelen ismét lebocsátja ijt s az ifju angol s üldözdi közé veti magát, kik már-már hatalmukba keríték az ifjut.

A vadak tiszteletteljesen huzodtak az öreg elöl vissza. —

Erre az öreg, megnyugtatóván az ifjut, kunyhójába magával viszi, hol köztük a legbensőbb és gyöngédebb viszony szövődött. Az öreg nemcsak nyelvökre, hanem különféle, nálok szokásos mesterségekre is megtanította az ifjut, kit csupán csak is az nyugtalanított, hogy szabadditja olykor-olykor mélyen szegzé rá szemeit s mindannyiszor könnyezett. —

A következő tavasz ismét fegyverre s harcra szólította a vad benlakókat. A még erőteljes agg is, az ifju angol kíséretében, követte övét a harciba.

Midőn egy nagy erdőből sikra érték s a távolban az angolokat észrevették volna: az öreg, élénk szemekkel vizsgálva az ifju arcját, figyelmeztette őt honosaira.

„Ime, — így szóla, — testvéreid, kik velünk harciba szállani fognak. Figyelj reám; én megszabadtottam életedet; egyre másra megtanítottalak; hová lettél volna nélkülem? Lehetnél-e annyira hálátlan, hogy testvéreiddel egyesülve, ellentünk emeld s reánk hozd fegyvered?“

Az angol erősen állítja, hogy inkább ezerszer akar meghalni, sem hogy vétét ontsa jöllevője rokonainak.

Erre a vad, fejét lebocsátva, kezeivel takarta arcját, azután pedig, néhány perc múlva, ismét az ifjura tekintvén, mondá:

„Van-e neked atyád?“

„Még élt, mondá az ifju, midőn hazámat elhagytam.“

„Oh! mennyire szerencsétlen ő!“ kiáltott fel a vad —

Tudod-e te, — folytatá némi szünet után, — hogy én atya voltam? . . . Többé nem vagyok az. Harczban láttam elesni fiamat; mint derék vitéz hullott oldalam mellett el; sebek fődöztek, midőn elesett. De megbosszultam őt! . . . Igen bosszút álltam érte!“

Azután, még néhány szót intézve az ifjuhoz, melyekben kifejezte, hogy a nap sugaraiiban, a viruló természetben többé nem gyönyörködik, hogy az élet már terhére van, elbocsátá magától az ifjut, mondván:

„Menj, térj vissza hazádba, hogy atyád hadd gyönyörködjék még a felkelő napsugarái s a tavasz virágaiban.“ —

GAZDASÁG ÉS ÜZLET.

Kassai piac, július 4-én 1866.

A tárgy megnevezése	1. oszt.		2. oszt.	
	frt.	kr.	frt.	kr.
Buza köblökint	8	20	7	60
Kétszeres	7	40	—	—
Rozs	6	20	5	80
Tengeri	6	80	6	40
Árpa	4	60	4	20
Zab	3	40	3	20
Kása	10	80	10	—
Borsó	12	80	12	—
Lencse	10	40	9	80
Bab	11	20	10	60
Örlött dara	13	20	12	40
Tatárka	11	40	—	—
Burgonya	4	—	3	60
Aszuszilva	14	—	12	80
Szesz itczénkint	—	23	—	22
Marhahus fontonkint	—	16	—	—
Bornyuhus	—	14	—	12
Sertéshus	—	20	—	16
Vaj itczénkint	—	44	—	40
Zsir	—	38	—	34
Szalonna fontonkint	—	40	—	36

KÖZLEKEDÉS.

Vasuti menetrend 1866-ik évi május. 1-től kezdve.

I. Kassáról Pest és Bécs felé:

Kas- Miskolc Tokaj Nyiregyháza Debreczen Püsp. Lad. Szolnok Czegléd érkezés Pest Bécs	reggel	délben	árjegyzék		
			I.	II.	III.
5 óra 21 p.	12	1	—	—	—
7 " 55 "	3	20	4.44	3.34	2.12
9 " 37 "	5	50	7.33	5.50	3.40
10 " 39 "	7	33	8.84	6.66	4.23
12 " 19 "	10	26	11.30	8.52	5.42
1 " 57 "	12	39	13.57	10.22	6.52
4 " 43 "	4	39	17.35	13.05	8.41
5 " 46 "	5	55	18.86	14.19	9.06
8 " 40 "	8	56	22.81	17.15	11.04
6 " — "	6	36	37.07	27.98	18.25

II. Bécs és Pestről Kassá felé:

Bécs indulás Pest Czegléd Szolnok Püsp. Lad. Debreczen Nyiregyháza Tokaj Miskolc Kassa érkezés	8 óra — p. este	6 " 31 " reggel	7 óra 45 p. reggel		
			5 " 19 " este	8 " 4 " "	9 " 17 " éjjel
10 " 57 "	1	3	1	3	—
1 " 33 " délután	1	3	3	48	reggel
3 " 5 " "	3	5	6	24	"
4 " 33 " "	4	33	8	9	"
5 " 31 " este	5	31	10	41	délelőtt
7 " 24 " "	7	24	2	51	délután
10 " 56 " "	10	56	—	—	—

Kassa július 4-én. A nagy szárazság után az éjjel jótékony sűrű esőnk volt. A piac igen látogatott, az életarában csekély változás.

S. a. Ujhely, június 29 a piaci árak hivatal kimutatása: Buza köble 8 ft. — kr. Gabona 5 ft. 60 kr. Árpa 4 ft. 70 kr. Zab 3 ft. 10 kr. Burgonya uj 3 ft. — kr. Paszuly 10 ft. kr. Kása 10 ft. kr. Szalona mázsája 38 ft. Széna 1 ft. 50 kr. Szalma 60 kr. Szesz itczéje (30 foku) 32 kr. Marhahus fontja 12 kr. Disznóhús 16 kr. Bikkfa öle 6 ft. 50 kr. Cserfa öle 5 ft. 40 kr. —

Szeged, jun. 30. E hét folytán többször jótékony eső által lön mérsékelve a 28 R. hőfokot is haladó nagy forróság; a kapás növényekre nagyon is szükség vala már az eső, mert már több gazda abban is hagyta a kukoricza megkapáltatását, nem lévén reménye az összezsugorodott silány veteményhez. Az aratás e héten már javában folyt; sőt mult szerdán már uj buza is volt a piacon, minőségre nehezebb s könnyebb fajú is; ára

Cs. kir. postakocsi.

Kassáról Ungvárnak, *M. Szigetre* minden éjjel 11 óra 45 perczkor. Személybér 17 frt. 48.
" *Eperjesnek*, *Lőcsőre* minden éjjel 12 órakor. Személybér 5 frt. 64.
" *Pestre*, *Rosnyón* és *Vácson keresztül* minden hétfőn reggel 2 órakor. Sz. bér 15 f. 53.
" *Tarnóvára*, *Eperjesen keresztül*, vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton éjjel 1 órakor. Személybér 14 frt 16 kr.

Kassa-Eperjesi gyorskocsi.

Kassáról Eperjesre indul naponként kétszer, reggel 1/27 és délután 1/2 órakor. Sz. bér 1 frt.
Eperjesről Kassára naponként, reggel 1/27, delután 3 órakor.

Ügynökség: Eperjesen: Pap József Samu.
Kassán: Spielman József.

Ungvári társaskocsi.

Kassáról Ungvárra: és *Ungvárról Kassára*: szombatot kivéve naponta 6 órakor reggel.
Ungvárról Munkácsra: szombatot kivéve naponta 6 órakor reggel.
Munkácsról Ungvárra: naponta 3 órakor délután.
Ügynökség: Kassán: Kempner Fülöp. — Ungvárott Pollák Fülöp. — Munkácson: Tóth Károly.

mérőnként 4 frt. 50 kr. — 4 frt. Az uj rozs átalán véve igen könnyű, ára 2 frt. 60 kr. — 3 frt. mérőnként; az uj árpa is csekély minőségű, ára 1 frt. 80 kr. — 2 frt Kukoricza hízalásra 2 frt. 80 kr; a közel mult esők jótékonyan hatottak e növényre. Köles 2 frt. 20 kr; bab 5—6 frt. A repceüzlet igen lehangolt; a legjobb minőségűnek mérője 5 frt. 25 kr. — A gypjuüzlet szintén életnélküli; a homoki gypju mázaja 55—60 frt.

Sorshuzás.

Bécs, június 27-án tartott sorshuzás alkalmával következő számok huzattak **16, 35, 22, 86, 85.** Legközelebbi huzás jul. 7-én.

Bécsi börze július 3-rol.

Londoni	134.25
Ezüst	131.—
Arany	6.42
5% Metallique	65.40
Nemzeti kölcsön	58.50
Bankrészvény	690.—
Hitelintézeti részvény	133.30

Ungvár, Kis-Várda és Nyiregyháza.

Ungvárról Nyiregyháza minden vasárnap, kedd és csütörtök reggeli 5 órakor.
Nyiregyháza *Ungvárra* minden hétfőn, szerdán és pénteken a reggeli vonat érkezése után.
Fővétel-ügynökség: Ungvárott: Pollák Fülöp Kis-Várdán: Friedman Jakab. Nyiregyháza: a városi szeglet vendéglőben.

Munkács-Beregszászi magánkocsi.

Munkácsról — *Beregszászra*. Kedden, szerdán, pénteken szombaton reggeli 6 órakor, vasárnap, délután 5 órakor.
Beregszászból — *Munkácsra*. Kedden, szerdán, pénteken szombaton délutáni 5 órakor, hétfőn reggel, 6 órakor.

Menet-jegyzéke Munkácsról Beregszászig vagy vissza 1 ft. Fővétel-ügynökség Munkácson: Tóth Károly. Beregszászban: Ifj. Jandrisits Antal. Vörös korcsmában: Guth József.